

Om behörighetsgivande högskolepedagogisk utbildning och tillgodoräknanden av annan pedagogisk utbildning

Bakgrund

Krav på högskolepedagogisk utbildning infördes i Högskoleförordningen år 2002. Det innebar föreskrifter om att både lektorer och adjunkter ska ha genomgått högskolepedagogisk utbildning samt ha visat pedagogisk skicklighet för att anses behöriga för anställning. Tolkningen av vad högskolepedagogisk utbildning innebär beslutades av Sveriges universitets- och högskoleförbund (SUHF) först 2005. Utbildningen ska omfatta 10 veckor och mål för dessa 10 veckor fastställdes. Dessutom ska utbildningen ligga på avancerad nivå, vilket innebär att högskolelagens mål för avancerad nivå också gäller. Denna utbildning kallas behörighetsgivande högskolepedagogisk utbildning (BHU) eftersom den ger behörighet till tjänst som lärare. SUHF's mål reviderades 2016.

Lunds universitet beslutade 2005 att alla lärare, även professorer, ska ha genomgått högskolepedagogisk utbildning, 5 veckor vid anställningen och resterande 5 veckor inom två år efter anställningen. Enligt anställningsordningen avses därmed högskolepedagogisk utbildning relaterad till SUHF's nationella mål.

Genomförande av behörighetsgivande högskolepedagogisk utbildning

Lunds universitet hade under åren 2002-2004 ett nationellt uppdrag att utreda högskolepedagogisk utbildning och universitetet kom därför igång med sådan utbildning redan 2003. Med början detta år utvecklades vid de olika fakulteterna vid Lunds universitet kurser som skulle leda till att målen för högskolepedagogisk utbildning kunde uppnås. Vid medicinska fakulteten består denna utbildning av en del som omfattar 2 veckor och som också är obligatorisk för docentur och en del som omfattar 3 veckor. Dessa delar tillsammans utgör den utbildning som behövs för lärartjänst. Utbildningen upp till 10 veckor har utformats på olika sätt sedan 2004, men har oftast varit en kurs som omfattat 5 veckor och baserats på ett projektarbete. Under åren 2004-2011 bestod de första två veckorna av en vecka högskolepedagogisk introduktion och två valbara kurser, men sedan 2012 består de av en sammanhållen kurs. Eftersom högskolepedagogisk utbildning genomförs i två steg med 5 veckor i varje steg har medicinska fakulteten formulerat målbeskrivningar för dessa olika nivåer. Tillsammans motsvarar de SUHF's mål för 10 veckor.

För att en lärare ska anses ha 10 veckor behörighetsgivande högskolepedagogisk utbildning ska målen för utbildningen vara uppnådda, vilket kräver att examination av deltagarna ingått i kurserna. Utbildningen ska dessutom ha varit utformad i enlighet med högskolelagen vilket ställer krav på forskningsanknytning och fördjupningsnivå.

Tillgodoräknande av annan utbildning

Tillgodoräknande av annan utbildning görs alltid mot målen för utbildningen i fråga. Det innebär att utbildningens omfattning i veckor inte är avgörande utan framförallt att målen är uppfyllda. Någon som ansöker om tillgodoräknande kan ha många veckors utbildning men ändå bara ha uppnått ett eller ett par mål. Det är den som ansöker om tillgodoräknande som ska kunna uppvisa intyg, kursplaner och annan dokumentation som styrker måluppfyllelsen och omfattningen av utbildningen.

Om pedagogisk utbildning vid medicinska fakulteten före införandet av högskolepedagogik

Vid medicinska fakulteten fanns pedagogisk utbildning för lärare även innan den högskolepedagogiska utbildningen infördes. Redan på 1980-talet fanns en veckolång kurs för blivande docenter, en kurs i grupphandledning/problembaserat lärande infördes under första halvan av 1990-talet och sedan tillkom även kurser i klinisk handledning och casemetodik. Lärarkursen för docenter gavs sista gången år 2000 och därefter skulle docenter ha deltagit i ett "paket" bestående av flera kurser där den då nya kursen i forskningshandledning ingick.

Övergång och tillgodoräkningen

När högskolepedagogisk utbildning infördes vid Lunds universitet fanns det många lärare vid medicinska fakulteten som genomgått pedagogisk utbildning. Denna utbildning var inte utvecklad för att motsvara SUHF's mål och högskolelagen om utbildning på avancerad nivå, t ex ingick oftast inte individuell examination. Flera kurser behandlade mest praxis, dvs hur man gör, och anknytning till forskning i ämnet var inte tydlig. För att underlätta övergången till behörighetsgivande högskolepedagogisk utbildning gjordes en generell bedömning av tillgodoräkningen så att de som genomgått lärarkursen (en vecka) fick tillgodoräkna sig den som en vecka, och de som genomgått hela det s k "docentkurspaketet" mellan 2001 och 2004 fick tillgodoräkna sig två veckor högskolepedagogisk utbildning.

Forskarhandledarutbildning

Medicinska fakultetens forskarhandledarutbildning (tidigare forskningshandledning) innehåller stora delar som inte utgör högskolepedagogik och tillgodoräknas därför inte som behörighetsgivande högskolepedagogisk utbildning.

BILAGA

SUHF's mål för behörighetsgivande högskolepedagogisk utbildning

(utöver de allmänna målen i 1 kap 9 § högskolelagen för avancerad nivå)

Den behörighetsgivande högskolepedagogiska utbildningens övergripande mål är att deltagaren efter avslutad utbildning ska

- visa kunskaper, färdigheter och förhållningssätt som grund för att arbeta professionellt som lärare inom högskolan inom sitt ämnesområde och för att medverka i högskoleutbildningens utveckling.

Deltagaren ska

- kunna diskutera och problematisera studenters lärande inom det egna ämnes-området utifrån utbildningsvetenskaplig och/eller ämnesdidaktisk forskning med relevans för undervisning i högskolan,

- självständigt, och tillsammans med andra, kunna planera, genomföra och utvärdera undervisning och examination på vetenskaplig eller konstnärlig grund inom det egna kunskapsområdet,

- kunna använda och medverka till utveckling av fysiska och digitala lärandemiljöer för att främja grupper och individers lärande,

- kunna möta studenter på ett inkluderande sätt samt ha kunskap om regelverk och stöd för studenter med funktionsnedsättningar,

- kunna använda relevanta nationella och lokala regelverk samt diskutera samhällets mål med den högre utbildningen och det akademiska lärarskapet i relation till den egna praktiken och studenternas medverkan i utbildningen,

- visa ett reflekterat förhållningssätt till det egna akademiska lärarskapet, relationen till studenterna, samt till den högre utbildningens värdegrund såsom demokrati, internationalisering, jämställdhet, likabehandling och hållbarhet,

- kunna tillvarata, analysera och kommunicera egna och andras erfarenheter samt relevanta resultat av forskning som grund för utveckling av utbildningen och av den egna professionen.

Deltagarna ska ha påbörjat en pedagogisk meritportfölj samt ha redovisat ett självständigt arbete som behandlar utbildning och undervisning inom det egna ämnesområdet relaterat till relevant utbildningsvetenskaplig och/eller ämnesdidaktisk forskning.

Medicinska fakulteten mål för 5 veckor

Syftet med de första fem veckornas högskolepedagogiska/medicinpedagogiska utbildning är att förbereda för att vara lärare inom kurs och ha ansvar för ett begränsat undervisningsavsnitt.

Utöver de allmänna målen 1 kap 9§ högskolelagen för avancerad nivå ska kursdeltagaren efter genomgången kurs kunna:

identifiera goda förutsättningar för lärande, föreslå hur sådana förutsättningar kan skapas och argumentera för hur de kan tillämpas i olika kontext,

beskriva väsentliga förutsättningar för planering av kurs och genomförande av undervisning samt identifiera strategier för att följa studenters utveckling genom ändamålsenlig bedömning och examination, med stöd i pedagogisk teori,

identifiera och analysera förutsättningar i lärandemiljön som främjar lärande i såväl handledningssituationer som i utbildning av större grupper, och

identifiera och diskutera högre utbildningens värdegrund, nationella och lokala regelverk samt dess implikationer för lärare och studenter.

Medicinska fakulteten målbeskrivning 6-10 veckor

Syftet med de tio veckornas grundläggande högskolepedagogiska/medicinpedagogiska utbildning är att förbereda för att vara lärare med ansvar för genomförande av kurs och ha examinationsuppdrag.

Utöver de allmänna målen 1 kap 9§ högskolelagen för avancerad nivå ska kursdeltagaren efter genomgången kurs kunna:

initiera, genomföra och diskutera förändringsarbete vid högre utbildning inom hälso- och sjukvårdsområdet med stöd i aktuell pedagogisk litteratur,

utifrån aktuellt kunskapsläge analysera och tillämpa relevant medicinpedagogisk teori som grund för utveckling av utbildning inom hälso- och sjukvårdsområdet eller lärarrollen,

utifrån pedagogisk teori och empiri från det egna ämnesområdet analysera och diskutera hur återkoppling och bedömning för lärande kan planeras i ett programperspektiv,

ur ett programperspektiv systematiskt planera och analysera genomförande av undervisning, strategier för att följa studenters utveckling samt examination inom en kurs och på vetenskapliga grunder genomföra utvärdering och analys, samt planera för adekvata åtgärder,

med underbyggda argument diskutera lärandemiljöers betydelse för studenters lärande och medverka till utveckling och utvärdering av sådana miljöer,

planera för inkluderande pedagogik och med stöd i aktuella regelverk utvärdera och planera för åtgärder, och

beskriva konsekvenser av samhällets mål med högre utbildning, samt hur nationella och lokala regelverk påverkar genomförande av kurs och yrkesutövning som lärare.

Delar av högskolelagen som är tillämplig på högskolepedagogisk utbildning

2 § Staten ska som huvudman anordna högskolor för

1. utbildning som vilar på vetenskaplig eller konstnärlig grund samt på beprövad erfarenhet

3 § Verksamheten skall bedrivas så att det finns ett nära samband mellan forskning och utbildning.

9 § Utbildning på avancerad nivå skall väsentligen bygga på de kunskaper som studenterna får inom utbildning på grundnivå eller motsvarande kunskaper.

Utbildning på avancerad nivå skall innebära fördjupning av kunskaper, färdigheter och förmågor i förhållande till utbildning på grundnivå och skall, utöver vad som gäller för utbildning på grundnivå,

- ytterligare utveckla studenternas förmåga att självständigt integrera och använda kunskaper,
- utveckla studenternas förmåga att hantera komplexa företeelser, frågeställningar och situationer,

och

- utveckla studenternas förutsättningar för yrkesverksamhet som ställer stora krav på självständighet eller för forsknings- och utvecklingsarbete. *Lag (2006:173).*